

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Επιστημονική γνώση και ψευδοεπιστήμη: μια αναγκαία διάκριση]

Διαβάζουμε την άποψη του Στέφανου Τραχανά για το πώς διαφοροποιείται η επιστημονική γνώση από την ψευδοεπιστήμη (από την συνέντευξή του στον Σπύρο Μανουσέλη).

Ερώτηση: Σχεδόν οι πάντες συμφωνούν ότι στις μέρες μας είναι ζωτική ανάγκη να διαφοροποιείται η επιστημονική γνώση από την ψευδοεπιστήμη. Υπάρχουν, ωστόσο, αυστηρά αντικειμενικά ή, έστω, κοινά αποδεκτά κριτήρια για το τι είναι και τι δεν είναι επιστημονικό; Και αν ναι, ποια είναι αυτά;

Απάντηση: Η διαφοροποίηση είναι εύκολη, τουλάχιστον για τις επιστήμες της φύσης που είναι εμπειρικές. Για να γίνει κάτι αποδεκτό – π.χ. ένας βιολογικός μηχανισμός ή ένας φυσικός νόμος– δημοσιεύεται σε κάποιο επιστημονικό περιοδικό με κριτές και υποβάλλεται σε εξονυχιστικό πειραματικό έλεγχο από πολλούς ανεξάρτητους επιστήμονες και, αν κανείς δεν μπορέσει να το καταρρίψει, τότε γίνεται μέρος της καθιερωμένης γνώσης και συμπεριλαμβάνεται βαθμιαία –αν πρόκειται για κάτι σημαντικό– στη διδασκόμενη ύλη και στα διδακτικά εγχειρίδια από το Λύκειο έως το Πανεπιστήμιο.

Η διάκριση μεταξύ επιστήμης και ψευδοεπιστήμης είναι λοιπόν αναμφίβολη: επιστήμη και επιστημονική γνώση είναι οτιδήποτε έχει περάσει την παραπάνω ανοιχτή διαδικασία ελέγχου και έχει αποτυπωθεί στα έγκριτα επιστημονικά περιοδικά και τα προγράμματα σπουδών των Πανεπιστημίων ή στα καθιερωμένα πανεπιστημιακά συγγράμματα. Οτιδήποτε αρνείται να υποβληθεί σε αυτήν τη διαδικασία και μετράει μόνο προβολές στο You Tube ανήκει σίγουρα στην άλλη όχθη. Είναι η επιστήμη του... διαδικτύου ή απλώς ψευδοεπιστήμη, για να χρησιμοποιήσουμε τον καθιερωμένο όρο.

Ερώτηση: Είναι όμως εύκολο για τον πολίτη που εκτίθεται σε καταιγισμό «επιστημονικών» πληροφοριών μέσω διαδικτύου να διακρίνει τι από αυτά είναι έγκυρη επιστημονική γνώση και τι ψευδοεπιστήμη;

Απάντηση: Δεν είναι εύκολο, αλλά μπορούμε να τον βοηθήσουμε να το κάνει. Απευθυνόμενος, λοιπόν, στον πολίτη που μας διαβάζει, θα του έδινά μία πολύ πρακτική συμβουλή μέσα από το εξής παράδειγμα: Ας πούμε ότι παρακολουθεί μια ομιλία και ο ομιλητής ισχυρίζεται ότι η θεωρία της εξέλιξης –ο «αγαπημένος εχθρός» πολλών– είναι λάθος και επικαλείται διάφορα «ατράνταχτα» στοιχεία για να το στηρίξει.

Δεν έχει παρά να κάνει στον ομιλητή μία πολύ απλή ερώτηση: «Σε ποιο επιστημονικό περιοδικό έχουν δημοσιευτεί όλα αυτά που λέτε και πού διδάσκονται;». Διότι μία τόσο ριζοσπαστική ανατροπή της θεωρίας της εξέλιξης δεν μπορεί να έχει κρατηθεί μυστική. Σίγουρα θα έχει δημοσιευτεί στο πιο έγκυρο περιοδικό του κλάδου και σίγουρα θα διδάσκεται σε όλα τα τμήματα Βιολογίας του κόσμου, μεταξύ αυτών και στα ελληνικά.

Και αν η απάντηση που θα πάρετε, αγαπητέ αναγνώστη, δεν είναι συγκεκριμένη, αλλά είναι αοριστίες και λεκτικά πυροτεχνήματα, τότε ξέρετε ότι αυτό που ακούσατε δεν είναι επιστημονικός λόγος αλλά ψευδοεπιστήμη.

A3. Σε εισήγησή σου προς τους συμμαθητές σου σε εκδήλωση που οργανώνεται από το δεκαπενταμελές μαθητικό συμβούλιο του σχολείου σου με θέμα την επιστήμη στην εποχή μας, να παρουσιάσεις πόσο έχει βελτιωθεί η ζωή των ανθρώπων χάρη στην επιστημονική γνώση. Μπορείς να επιλέξεις όποιους τομείς της ανθρώπινης ζωής κρίνεις εσύ και να χρησιμοποιήσεις παραδείγματα από την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΈΝΤΓΚΑΡ ΆΛΑΝ ΠΟΕ (1809-1849)

Σονέτο - Στην επιστήμη

Ο Έντγκαρ Άλαν Πόε, το 1829, δημοσίευσε τη δεύτερη ποιητική του συλλογή, την *All Aaraaf, Tamerlane, and Minor Poems*, η οποία περιείχε κάποιες αναθεωρημένες εκδόσεις μερικών ποιημάτων του που είχαν δημοσιευτεί στον «Ταμερλάνο», καθώς και επτά νέα ποιήματα. «Το Σονέτο- Στην Επιστήμη» (*Sonnet—To Science*), το πιο γνωστό ποίημα του Πόε για την ανταγωνιστική σχέση μεταξύ επιστήμης και ποίησης, βρίσκεται στην αρχή του βιβλίου.

Επιστήμη! Γνήσια κόρη της παλιάς εποχής είσαι!
Που τ' αλλάζεις όλα με τα περίεργα μάτια σου.
Γιατί ορμάς έτσι πάνω στην καρδιά του ποιητή,
Όρnio που οι φτερούγες του είναι βαρετή πραγματικότητα;
Πώς μπορεί να σ' αγαπήσει αυτός; Ή πώς να σε πει σοφή;
Να ψάξει για θησαυρούς στους διαμαντοστόλιστους ουρανούς,
Μολονότι πέταξε ψηλά μ' ατρόμητα φτερά;
Εσύ δεν είσαι που έσυρες την Άρτεμη από το άρμα της βίαια
Και την Αμαδρυάδα¹ από τα δάση έδιωξες
Να βρει καταφύγιο σε ευτυχέστερο αστέρι;
Εσύ δεν έδιωξες τη Ναϊάδα² απ' την κρήνη της
τη Συλφίδα³ από το χλωρό χορτάρι της, κι' από εμένα
Το όνειρο του καλοκαιριού κάτω απ' τον κόκκινο ταμάρινδο⁴;

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να
καταγράψεις τις
απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς παρουσιάζεται ο ποιητικός κόσμος στο ποίημα; Ποια επίδραση
αντιλαμβάνεσαι ότι ασκεί στον ποιητικό κόσμο η επιστήμη, σύμφωνα με
το περιεχόμενο του ποιήματος;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ποιητής και σε μια συνέντευξη πρέπει να
απαντήσεις στην ερώτηση «ποιος είναι ρόλος της ποίησης στη ζωή των
ανθρώπων».

Μονάδες 25

¹ Αμαδρυάδα: νύμφη του δάσους που γεννιέται με τις βελανιδιές (δρυς) και άλλα δέντρα.

² Ναϊάδα: νύμφη των ποταμών, των λιμνών, των πηγών.

³ Συλφίδα: νεράϊδα της κέλτικης μυθολογίας.

⁴ Ταμάρινδος: είδος δέντρου.